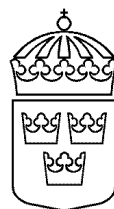

Riksdagens protokoll

2001/02:49

Fredagen den 14 december

Kl. 16.50 – 17.02

Protokoll
2001/02:49

1 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

2001/02:74 till konstitutionsutskottet

2001/02:81 till socialförsäkringsutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående propositioner skulle förlängas till *fredagen den 18 januari 2002*.

Motioner

2001/02:Bo11–Bo20 till bostadsutskottet

2001/02:K26–K29 till konstitutionsutskottet

2001/02:Bo21–Bo26 till bostadsutskottet

2 § Statsbudget för budgetåret 2002

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2001/02:FiU10

Statsbudget för budgetåret 2002 (prop. 2001/02:1).

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras efter endast *en* bordläggning.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

Kammaren biföll utskottets förslag.

3 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Motion

Förhållandet mellan riksdag och regering i fråga om Sveriges agerande i EU av Agne Hansson m.fl. (c)

Motionen väcktes med åberopande av 3 kap. 15 § riksdagsordningen om rätt att väcka motion med anledning av händelse av större vikt.

Frågan om hänvisning av motionen till utskott skulle behandlas vid sammanträdet tisdagen den 15 januari 2002.

Motionen hade följande lydelse:

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om beredningen av EU-ärenden.
2. Riksdagen begär hos riksdagsstyrelsen en utredning om förhållandet mellan riksdagen och regeringen i hanteringen av EU-ärenden i enlighet med vad i motionen anförts.

Motivering

Alltsedan Sveriges inträde i den europeiska unionen har formerna för beslut rörande EU-frågor varit omdebatterade. Särskilt har debatten handlat om regeringens självständiga roll i förhållande till riksdagen inför beslut i EU:s ministerråd. Farhågorna har främst handlat om att regeringen kan komma att agera självsvåldigt och genom beslut i ministerrådet ställa riksdagen inför tvånget att acceptera lagstiftning under hot om sanktioner från EU:s sida.

Ett flertal händelser de senaste veckorna har tydligt illustrerat problemet och att farhågorna haft visst fog för sig:

- Beslut kring en gemensam arresteringsorder i EU. Även om EU-nämnden kallades in till extrasammanträde, kännetecknades processen av en brådska som försvårade en seriös hantering i riksdagens partier. Detta förstärktes ytterligare av att viktiga handlingar försenades eller endast fanns tillgängliga på andra språk.
- Inarbetandet av en EU-konvention om samarbete för att utreda brottslighet, i fråga om t.ex. teleavlyssning, i svensk lag. Även om riksdagen först nästa år ska ta ställning till den konvention som är under utarbetande har regeringen i tidigare propositioner arbetat in stora delar av konventionen. Den gängse hanteringen av ärendet tenderar därmed att bli meningslös.
- Det svenska undantaget i fråga om gränsvärden för dioxin i fisk. Först då regeringen förhandlat fram ett undantag upptäcktes, dagen innan ministerrådet, att regeringen glömt förankra processen i EU-nämnden, som då fick snabbinkallas.

I fråga om brottsbekämpning och gemensam arresteringsorder rör samarbetet dessutom grundlagsfästa fri- och rättigheter, vilket i sig borde leda till långt större försiktighet och en långsammare hantering, så som sker med grundlagsfästa rättigheter i Sverige. På dessa områden är alltså regeringens bristande samarbete med riksdagen och dess partier än allvarligare.

Vid samtliga tillfällen har regeringen, mer eller mindre, ställt riksdagen inför fullbordat faktum. Även om det går att argumentera för att riksdagen givetvis skulle kunna vägra ställa sig bakom regeringens agerande inför det slutliga avgörandet i ministerrådet, är detta naturligtvis ofta en otänkbar möjlighet. Därmed utnyttjar regeringen sitt informationsövertag på ett sätt som minskar medborgarnas insyn och de folkvaldas kontrollmakt.

De inträffade händelserna är i sig det tydligaste uttrycket på ett mer grundläggande problem; regeringens bristande ambitioner och glömska vad avser att utforma Sveriges politik i EU i samråd med riksdagen. När dessa bristande ambitioner tar sig uttryck som i frågan om terroristbekämpningen måste riksdagen agera för att förebygga liknande problem framgent.

Bristande parlamentarisk förankring, och därmed bristande öppenhet och insyn i beslutsprocesserna, bidrar med stor sannolikhet till den missstro mot EU och dess institutioner som finns i Sverige. Även regeringens agerande, då man medverkar till beslut i EU och därefter genomdriver dem i Sverige med hänvisning till EU-bestämmelser, verkar i denna riktning.

Ett grundläggande krav alltsedan det svenska inträdet i EU har varit att riksdagen och dess utskott ska engageras tidigare i beslutsprocessen. I stor utsträckning har sådana försök gjorts i riksdagen, men ett framgångsrikt arbete förutsätter att också regeringen tar riksdagens strävan att vara delaktig på allvar.

Det är därför nu hög tid att tydligare formulera kraven på regeringen i fråga om hur förankringen av det svenska EU-arbetet ska ske. Vällovliga ambitioner till trots sker fortfarande mycket av arbetet dolt för svenska parlamentariker, i samarbete på tjänstemannanivå, utformningen av vitböcker etc. Många gånger sker det avgörande samarbetet på denna nivå, långt innan frågan kommit på ministerrådets bord. Regeringen bör därför framgent lägga ökad vikt vid den tidiga förankringsprocessen, inklusive diskussioner med berörda utskott om vitböcker, samråd med riksdagen om regeringstjänstemäns arbete i gemensamma arbetsgrupper etc. Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med en beskrivning av hur man avser fördjupa samarbetet med riksdagen i fråga om EU-ärenden i enlighet med detta. **Detta bör ges regeringen till känna.**

Från riksdagens sida framstår det samtidigt som angeläget att självständigt ta en större roll i utformningen av Sveriges EU-politik. Rimligen bör detta ske dels genom det interna arbete talmannen har initierat, dels genom en översyn av förhållandet mellan riksdag och regering i beredningen av EU-ärenden. Normalt sett skulle naturligtvis en sådan översyn ske i regeringens regi, men då frågan rör just regeringens förhållande till riksdagen, förefaller det motiverat att den överordnade institutionen – riksdagen – självständigt utreder sin roll.

I ett sådant arbete finns möjlighet att hämta inspiration från andra länder, där man har en tydligare parlamentarisk kontroll av det nationella EU-arbetet. Såväl stora utskottet i Finland, som EU-utvalget i Danmark har betydligt större möjligheter att kontrollera regeringsföreträdares agerande i ministerrådet än EU-nämnden. I Belgien deltar EU-parlamentariker i den nationella beredningen av EU-ärenden. I jämförelse med många andra länder förefaller Sverige ha valt en väg som i stor utsträckning ger regeringen fria tyglar och minskar insynen för de nationella parlamentarikerna. En självklar utgångspunkt bör dock vara att riksdagens fackutskott har ett avgörande och tidigt inflytande i utformningen av de nationella positionerna.

Riksdagen bör därför låta utreda hur en stärkt parlamentarisk kontroll av regeringens arbete i EU:s ministerråd och arbetsgrupper skulle kunna se ut. En sådan utredning bör inkludera en översyn av riksdagsordningen samt berörda grundlagar. **Riksdagen bör begära en sådan utredning hos riksdagsstyrelsen.**

Stockholm den 14 december 2001

Agne Hansson (c)

Birgitta Carlsson (c)

Rolf Kenneryd (c)

Lena Ek (c)

Åsa Torstensson (c)

Eskil Erlandsson (c)

Margareta Andersson (c)

Kenneth Johansson (c)

Marianne Andersson (c)

Rigmor Stenmark (c)

Sven Bergström (c)

4 § Avslutning

Anf. 1 TALMANNEN:

Ärade riksdagsledamöter! Tre månader har förflutit sedan företrädare för riksdagen, för hela vårt samhälle och för vår omvärld samlades i riksdagens andrakammarsal. Vi samlades, bara något dygn efter de besinningslösa terrordåden i New York, för att hedra offren och för att manifestera vår orubbliga enighet att försvara grundläggande demokratiska värden.

Tre månader har förflutit. Ur sorgen, förvirringen och vreden har vi kunnat se beslutsamhet, stärkt ledarskap och internationellt samarbete växa.

Tre månader har förflutit, och då riktas våra blickar på nytt mot ytterligare ett blödande sår av oförsonlighet – Mellanöstern.

Det har varit en tung höst, en svår höst, där mänsklighetens och världssamfundets utsatthet och otillräcklighet med obarmhärtig slagkraft manifesterats. Det har varit en höst vars tunga allvar och sorg påverkat oss alla in i våra vardagsliv.

Men det har också varit en höst då vi sett en förnyad och förstärkt uppslutning kring Förenta nationerna och en fördjupad tilltro till det internationella samarbetet.

Det var en höst som avslutades med att Nobels fredspristagare, Förenta nationernas generalsekreterare Kofi Annan, formulerade sitt budskap om fredens och frihetens möjligheter, här i den svenska demokratins hjärta, riksdagens kammare.

Det var ett tydligt budskap, men det var också en påtaglig symbolik.

Kanske har det aldrig framstått som klarare än denna höst att demokrati och internationellt samarbete är varandras förutsättningar. Internationellt samarbete kan bara nå framgång om det förankras hos dem besluten berör – medborgarna. Demokratin kan bara överleva i en värld av fred och samarbete över alla gränser.

Ärade riksdagsledamöter! Två dygn efter terrordåden den 11 september skulle Europas talmän ha samlats här i Sveriges riksdag. Vår konferens fick skjutas upp. Parlamentens främsta företrädare behövdes då i sina hemländer. Men vi var fast beslutna att hålla vår konferens och därmed visa att demokratin är stark även när den utsätts för svåra påfrestningar.

När talmännen från EU:s medlemsländer – för första gången också tillsammans med talmännen från kandidatländerna – till sist möttes här i Sveriges riksdag i mitten av november, var det en beslutsam och mycket samstämmig församling, som enades kring ett slutdokument. Enligt detta ska huvudtemat för konferenserna i kretsen av Europas talmän de närmaste tre åren inför regeringskonferensen 2004 vara de nationella parlamentens roll i det europeiska samarbetet, som ett led i ansträngningarna att säkerställa den demokratiska legitimiteten i det europeiska samarbetet.

Det är en konsekvent och framåtsyftande inriktning, i ett Europa där det inte behövs fler institutioner av eliter eller längre avstånd mellan medborgare och förtroendevalda, men väl ett Europa där den folkliga förankringen behöver stärkas och utvecklas och där det därför är nödvändigt att ta hem de internationella frågorna till den nationella vardagen.

Ärade ledamöter! Innan vi avslutar arbetet för hösten vill jag tacka Birger Schlaug och Carl Bildt, som lämnat riksdagen denna höst.

Birger Schlaug kom första gången in i riksdagen 1988 och återkom 1994. Birger Schlaug har haft uppdrag i ett flertal utskott och varit språkrör för Miljöpartiet under många år, då Miljöpartiet steg för steg tog plats i Sveriges parlamentariska demokrati.

Carl Bildt har varit verksam i den svenska – och internationella – politikens centrum i närmare tre decennier. Till riksdagen kom Carl Bildt som ledamot 1979.

Det är naturligtvis omöjligt att i dessa korta ordalag göra rättvisa åt Carl Bildts gärning i politiken, som riksdagsledamot, som partiordförande, som statsminister, som internationell fredsmäklare och inte minst som alltid engagerad och engagerande debattör, som vi även fortsättningsvis med säkerhet kommer att få höra av. Jag vill vid detta tillfälle på riksdagens vägnar få uttrycka vår tacksamhet till Carl Bildt och önska honom all framgång i hans fortsatta gärning.

Tre ledamöter, Per-Richard Molén, Lars Tobisson och Viola Furubjelke, kommer att lämna riksdagen innan vi återsamlas i mitten av januari.

Per-Richard Molén har varit riksdagsledamot i mer än ett årtionde, med näringsutskottet och trafikutskottet som verksamhetsområden.

Lars Tobisson tillträder efter årsskiftet uppdraget som ledamot av Europeiska revisionsrätten och lämnar därmed riksdagen efter 22 år som ledamot, med många ansvarsfulla uppdrag, som gruppleddare, som ledamot av bl.a. finansutskottet och Utrikesnämnden, som vice ordförande i EU-nämnden och med ett flertal viktiga uppdrag med anknytning till

Sveriges inträde i Europeiska unionen. För detta har han åtnjutit respekt och uppskattning från oss alla.

Jag vill personligen tacka Lars Tobisson för ett utomordentligt gott och givande samarbete under många och långa sammanträden, i gruppledarkretsen och i Riksdagskommittén. Lars Tobisson har varit en oundgänglig kraft och tillgång, med sin konstitutionella kunskap och erfarenhet, alltid konstruktiv och inriktad på att lösa svåra problem. Jag är övertygad om att Lars Tobisson, med dessa gedigna erfarenheter, kommer att göra en god insats i Europeiska revisionsrätten.

Den 1 januari lämnar även Viola Furubjelke riksdagen för att tillträda uppdraget som ambassadör i Damaskus.

Viola Furubjelke har varit riksdagsledamot sedan 1985 och varit verksam i utbildningsutskottet, justitieutskottet, lagutskottet och utrikesutskottet, där Viola Furubjelke varit ordförande sedan 1995 och därvid bl.a. gjort en viktig pionjärinsats när det gäller att utveckla utskottets arbetsformer. Viola Furubjelke har dessutom gjort framstående insatser inom det internationella samarbetet, bl.a. som FN-delegat, som ordförande i den svenska IPU-delegationen och i Svenska FN-förbundet.

Vi tackar Viola Furubjelke för hennes sällsamt framstående insatser i riksdagen och önskar henne varmt lycka till i diplomatins tjänst.

Ärade riksdagsledamöter! Varmt tack till er alla – och till riksdagens anställda – för engagerade arbetsinsatser denna höst.

Julens budskap – såsom den gamla texten i Karl XII:s bibel lyder – om ”frid på jorden och människorna en god vilja” är ett budskap om människans eviga dröm, men också ett budskap om ett ansvar som tillkommer oss alla.

Låt oss växa med ansvaret och glädjas – trots allt – av vårt hopp och vår tilltro till demokratins och det internationella samarbetets möjligheter.

Till sist önskar jag er en riktigt god helg med tid för både återhämtning och ny stimulans, med tid för umgänge med era nära och kära.

God Jul och Gott Nytt År!

5 § Kammaren åtskildes kl. 17.02.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

ANDERS FORSBERG

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

Prot. 2001/02:49
14 december

1 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid	1
2 § Statsbudget för budgetåret 2002.....	1
Finansutskottets betänkande 2001/02:FiU10.....	1
Beslut	1
3 § Bordläggning.....	2
4 § Avslutning.....	4
Anf. 1 TALMANNEN.....	4
5 § Kammaren åtskildes kl. 17.02.....	6